NÄKÖKULMA

LÄHTÖMAAHAN KIINNITTYMINEN POSTIYHTEYDEN AVULLA

Ennen puhelinten yleistymistä ja internetin keksimistä maahanmuuttaneet pitivät yhteyttä lähtömaihinsa pitkälti postiyhteyden avulla. Näin oli myös virolaisen kirjailijan Valev Uibopuun (1913–1997) kohdalla. Toisen maailmansodan jaloista paennut Uibopuu ei käynyt lähtömaassaan Virossa ennen sen uudelleen itsenäistymistä vuonna 1991, minkä vuoksi postilähetyksistä muodostui hänelle tärkeä keino säilyttää side lähtömaahansa. Tässä näkökulmassa tarkastelen, kuinka postilähetykset auttoivat Uibopuuta kiinnittymään Viroon.

Avainsanat: postilähetykset, kirjeenvaihto, Viro, pakolaisuus, koti, paikka

ANNA HUKKA
Kouluttaja, FT

Valev Uibopuu pakeni vuonna 1943 toisen maailmansodan jaloista Virosta Suomeen ja myöhemmin Ruotsiin, missä hän eli elämänsä loppuun asti. Virosta pakenemisen myötä hän joutui eroon virolaisesta perheestään: äidistään, sisarestaan ja veljestään sekä muista sukulaisistaan. Viroon jäi myös Uibopuun Etelä-Virossa sijaitseva kotitalo. Viron saksalaismiehitystä (1941–1944) seurasi pitkä neuvostomiehitys (1944–1991), minkä vuoksi Uibopuu joutui elämään vuosikymmeniä maanpaossa eikä hän päässyt tapaamaan Virossa asuvia perheenjäseniään enää koskaan. Tästä syystä postilähetyksistä muodostui hänelle tärkeä siteen ylläpitäjä Viroon. Postiyhteys lännen ja Neuvosto-Viron välillä avautui Stalinin vuoden 1953 kuolemaa seuranneella "suojasäällä". Yhteys tarjosi Uibopuulle keinon kiinnittyä kotimaahansa sekä siellä olevaan kotitaloonsa ja -seutuunsa fyysisestä välimatkasta huolimatta. Uibopuulta säilynyt kirjeenvaihto on tallennettu sekä Viron kirjallisuusmuseon kulttuurihistorialliseen arkistoon (Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Kultuurilooline Arhiiv) että Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon.

Kirjeiden kautta Uibopuu tunsi säilyttävänsä oikean yhteyden kotimaahansa, kuten hän kirjoitti kesäkuussa 1972 tädilleen Anna Pärsimägille. Niin tätinsä kuin muidenkin sukulaistensa kirjeiden avulla hän saattoi pitää Viron paremmin mielessään. Vaikka fyysinen siirtyminen kotiin ei ollut mahdollista, sen saattoi tehdä kuitenkin ajatuksissa: Anna-tädilleen hän kirjoitti tammikuussa 1966 palaavansa kirjeitä lukiessaan ajatuksissaan takaisin kotiseudulleen. Mielessään hän lensi esimerkiksi kotipoluilleen ja äitinsä Emilie Uibopuun luokse, jonka päätä ja poskia hän ajatuksissaan silitti, kuten hän joulukuussa 1959 äidilleen kirjoitti.

Kuva: AdobeStock.

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla.
Tarkastele käyttölupaa osoitteessa: http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Uibopuun ajatukset kulkivat kirjeissä usein menneeseen, jota muistelemalla hän kiinnittyi virolaiseen kotiinsa. Muistojen kertominen ja niistä kyseleminen loivat yhteyden tunteen kotipaikkaan. Perheenjäsenten muistot auttoivat selventämään Uibopuun omia muistoja, mikä käy ilmi Uibopuun joulukuussa 1978 kirjoittamasta kirjeestä sisarelleen Maimu Lassille. Uibopuu kirjoitti, että Maimun kirje oli auttanut häntä muistamaan kotitalon savupiipun tuulisen sään äänet. Myös Emilien kirjeet sitoivat Uibopuun hänen lapsuutensa ja nuoruutensa kotitaloon, mistä Uibopuu kirjoitti Viron kirjallisuusmuseon kulttuurihistorialliseen arkistoon päätyneessä muistelmakäsikirjoituksessaan.

Kirjeissä jaettujen muistojen lisäksi kirjeiden mukana lähetetyt valokuvat auttoivat muistamaan. Kuvat toimivat konkreettisina todisteina kotipaikasta ja tekivät sen läsnä olevaksi. Uibopuu pystyi valokuvien ja niiden herättämien muistojen avulla luomaan yhteyden tunnetta kaukana olevaan kotiinsa. Kuvien avulla hän saattoi fyysisestä etäisyydestä huolimatta oleskella rakkaissa paikoissa. Äidilleen hän esimerkiksi kirjoitti joulukuussa 1957 katselevansa usein kuvaa, jossa tämä istui kotitalon tutuilla portailla. Katselemalla kuvaa kotitalostaan ja äidistään hän saattoi viipyillä virolaisessa kodissaan ajatuksissaan.

Virolainen kirjailija Valev Uibopuu. Kuva julkaistu Apu-lehdessä 47/1961 (21. marraskuuta 1961).

Postin kautta kulki myös isompia tavaralähetyksiä. Valokuvien ja kirjeissä jaettujen muistojen lisäksi kotipaikan muistamista ja sitä etäisyyden päästä elämistä auttoi kotiin liittyvä muu materia, kuten käsityöt, kirjat ja ruoka, joita Uibopuu sai perheeltään postitse. Tavarat muistuttivat yhteisestä kotitalosta ja -seudusta sekä kotimaasta. Uibopuu vastaanotti perheeltään muun muassa äidin kutomat lapaset, veljen lähettämät taiteelliset kirjan irtokannet ja perheen vanhan muistokirjan.

Kotimaan pitivät mielessä myös veljen lähettämät kilohailit ja talkkuna. Makumuistoja kotitalosta välittivät taas äidin lähettämät kotipihan omenat; omenoita maistettuaan Uibopuusta oli tuntunut kuin hän olisi ollut jälleen kotona, mistä hän kirjoitti marraskuussa 1960. Äidiltään Uibopuu sai myös lemmikinkukkia, joiden mukana kulkivat muistot niin hänestä, kotilaitumesta kuin koko lapsuuden ja nuoruuden ajoistakin, kuten Uibopuu kirjoitti syyskuussa 1959. Niin kirjeet kuin postitse lähetetyt tavarat ja ruoat auttoivat Uibopuuta pitämään virolaisen kotipaikan mukanaan maanpaossa. Niiden avulla yhteys kotipaikkaan säilyi fyysisestä erosta huolimatta.